

פיגוע התאבדות רב-נפגעים של דאעש בעיר מנבג' והערכת משמעויותיו

17 ינואר 2019

עיקרי המסמך

ב-16 בינואר בוצע ע"י דאעש פיגוע התאבדות חריג, **שככל הנראה כוון נגד סיור של צבא ארה"ב בעיר מנבג'**, שבו היו גם **לוחמים כורדים**. **בפיגוע נהרגו לפחות 19 בני אדם**, ארבעה מהם אמריקאים, חמישה כורדים ועשרה אזרחים. הפיגוע בוצע בעיצומו של תהליך שבמסגרתו החלו חיילי ארה"ב ולוחמים כורדים להתפנות מהעיר. ברקע הפיגוע עומד, להערכתנו, **עניינו של דאעש להמחיש כי הנסיגה מסוריה מתבצעת בצל פיגועים ונפגעים, שהארגון גורם לאמריקאים ולבעלי בריתם הכורדים**. זאת דווקא בעיתוי בו מובלעת דאעש ממזרח לפרת הולכת ו"מתכווצת" ועומדת בפני חיסול¹ בשל המערכה שמנהלים נגדה הכוחות הכורדים בסיוע הקואליציה. בראיית דאעש, הפיגוע נותן תוקף בשטח למענה לנשיא טראמפ, **שהארגון לא חוסל, ושהמערכה נגדו לא הסתיימה אלא היא רק בתחילתה**². ניתן להעריך כי פעילי דאעש ותומכיו יעשו מאמץ ללוות את יציאת הכוחות האמריקאים מסוריה בפיגועים נגד יעדים אמריקאים בסוריה ובעיראק ו"פיגועי ההשראה" שיבצעו תומכי דאעש במדינות המערב.

הרקע לפיגוע

ב-16 בינואר 2019 בשעת הצהריים (סביבות השעה 12:30) ביצע מחבל מתאבד פיגוע בעיר מנבג', שמצפון-מזרח לחלב (ממערב לנהר הפרת). העיר והאזור שמסביבה נשלטו עד לאחרונה ע"י הכוחות הכורדים, באמצעות מועצה צבאית מקומית, בחסות האמריקאים. בעקבות הצהרת הנשיא טראמפ **החלו הכוחות הכורדים והאמריקאים לפנות כוחותיהם ממנבג'**. אולם **תהליך הפינוי עדיין לא הסתיים והמצב בשטח נזיל**. במרחב שמסביב לעיר ערוכים כוח צבא סורי וכוח של המשטרה הצבאית הרוסית המתכוונים להחזיר את השליטה בעיר לידי המשטר הסורי בתום הפינוי (תוך איתגור התורכים, שגם הם שואפים להשתלט על מנבג' וסביבותיה). לדאעש אין שליטה במנבג' אך יתכן כי התארגנויות חשאיות של הארגון פועלות בה ובסביבותיה, כפי שהן פועלות בערים ובאזורים אחרים ששוחררו ע"י הכורדים בסיוע ארה"ב והקואליציה.

¹ ראו מבט לג'האד העולמי, 10-16 בינואר 2019.

² ראו פרסום מרכז המידע מה-8 בינואר 2019: "המענה של דאעש להצהרת הנשיא טראמפ: דאעש לא הובס והוא נחוש להמשיך במערכה בסוריה, בעיראק וברחבי העולם"

העיר מנבג' (Google Maps)

פיגוע ההתאבדות ומשמעותו (תמונת מצב ראשונית)

◀ **הנהחה שהפיגוע כוון נגד פטרול אמריקאי (שעדיין טעון אימות), הרי שהיה זה פיגוע ההתאבדות הראשון שבוצע בסוריה נגד יעד המזוהה עם ארה"ב ומדינות הקואליציה.** בתקשורת האמריקאית דווח, כי מאז תחילת הקמפיין האמריקאי נגד דאעש בשנת 2014 ועד לפיגוע ההתאבדות נהרגו בסוריה רק שני אנשי צבא אמריקאים במהלך פעילותם (CNN, 17 בינואר 2019).

◀ **הפיגוע במנבג' בוצע ע"י פעיל דאעש, שפוצץ עצמו באמצעות אפוד נפץ, מול מסעדה ("ארמון הנסיכים") ברחוב קניות הומה אדם.** בהודעת צבא ארה"ב, ובהודעת קבלת האחריות של דאעש, **נמסר, הפיגוע כוון נגד סיוור שגרתי של צבא ארה"ב במנבג' (הדבר טעון אימות).** בפיגוע נהרגו לפחות 19 בני אדם: ארבעה אנשי צבא אמריקאים, חמישה לוחמים כורדים מקומיים, שליוו אותם (יתכן והמדובר באנשי המועצה הצבאית של מנבג' המנהלים את העיר) ועשרה אזרחים. נמסר כי מספר ההרוגים צפוי לעלות בשל פציעות קשות של הנפגעים (מרכז מעקב הסורי לזכויות אדם, 16 בינואר 2019). **נסיבות האירוע נחקרות ע"י צבא ארה"ב** (CNN, 17 בינואר 2019).

מימין: חזית המסעדה, בה התפוצץ המחבל המתאבד (חשבון הטוויטר Drexl Spivey@RisboLensky , 16 בינואר 2019) משמאל: מסוק (ככל הנראה אמריקאי) מפנה הרוגים ופצועים (חשבון הטוויטר Drexl Spivey@RisboLensky , 16 בינואר 2019).

תגובת צבא ארה"ב

◀ בתגובה ראשונית מסר בכיר אמריקאי, שסירב להזדהות, כי ארבעה אמריקאים נהרגו ושלושה נפצעו (הוא התייחס רק לנפגעים האמריקאים בפיגוע) (רויטרס, 16 בינואר 2019). **עד כה לא פורסם מידע מפורט ומוסמך על הנפגעים האמריקאים.**

◀ רשת CNN (17 בינואר 2019) בהסתמך על פקידי ממשל דיווחה, כי ההרוגים האמריקאים הם **שני חיילים, קבלן אמריקאי של משרד ההגנה ואזרח העובד עבור משרד ההגנה**. נמסר כי האזרח שנהרג הינו מומחה מודיעין, שפעל יחד עם הכוח האמריקאי כדי לאסוף מידע (CNN, 17 בינואר 2019).

קבלת האחריות של דאעש על הפיגוע

◀ **דאעש קיבל אחריות לביצוע הפיגוע**. על פי הודעת קבלת האחריות **כוון הפיגוע נגד סיור של מדינות הקואליציה הבינלאומית** בעיר מנבג', בקרבת מסעדת "ארמון הנסיכים". על פי ההודעה הפיגוע בוצע ע"י מחבל, שכינויו **אבו יאסין הסורי**, שפוצץ עצמו באמצעות אפוד נפץ. בהודעה נטען, כי תשעה "צלבנים" נהרגו ונפצעו (כינוי דאעש לנוצרים בכלל, ולחיילי הקואליציה במקרה זה). ההודעה לא התייחסה לאזרחים שנהרגו (אעמאק, מחוז אלשאם-חלב, 16 בינואר 2019).

השפעת הפיגוע על נסיגת ארה"ב מסוריה והמצב במנבג' ובסביבותיה

◀ להערכתנו, פיגוע ההתאבדות במנבג' עלול **להשפיע על קצב הוצאת החיילים האמריקאים מסוריה, ועל המצב הסבוך והנזיל במנבג' ובסביבותיה**. יתכן והפיגוע רב הנפגעים דווקא יגביר את קצב יציאת החיילים האמריקאים משיקולים ביטחוניים (חשש מאבדות) או להפך – משך זמן היציאה יגדל בשל צעדי זהירות שינקטו האמריקאים בתהליך הנסיגה. אנו סבורים, כי כל **החלטה אמריקאית שתתקבל בעניין זה תשפיע על המצב במנבג' ובסביבותיה**. **המתח במנבג' עלול לגבור** ככל שיתקרב מועד סיום פינוי הכוחות האמריקאים והכורדים ועל רקע חתירת המשטר הסורי להכניס את מנבג' ובסביבותיה תחת שליטת/השפעת הצבא הסורי

(בגיבוי רוסיה). מנגד, הדבר **מציב אתגר מידי בפני תורכיה** השואפת להכליל את מנבג' ב"אזור הבטוח" שהיא חותרת לבסס לאורך הגבול הסורי-תורכי (שעליו דובר לאחרונה בשיחה טלפונית שקיים נשיא ארה"ב דונלד טראמפ עם הנשיא ארדואן).